

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 8445/11

לפני: כבוד השופטת ע' ארבל
כבוד השופט ח' מלצר
כבוד השופט נ' סולברג

המערערת: ענת קם

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו מיום 30.10.2011 בת"פ 17959-01-10 שניתן על ידי כבוד השופטים נ' אחיטוב, מ' דיסקין ור' בן יוסף

תאריך הישיבה: י"א באב תשע"ב (30.7.12)

בשם המערערת: עו"ד א' בומבך, עו"ד י' רוזן

בשם המשיבה: עו"ד ר' מטר

בשם שירות המבחן
למבוגרים:

גב' ב' וייס

פסק-דין

השופטת ע' ארבל:

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו (כבוד השופטים נ' אחיטוב, מ' דיסקין ור' בן-יוסף), שהשית על המערערת עונש של 54 חודשי מאסר בפועל ו-18 חודשי מאסר על תנאי, שלא תעבור עבירות לפי פרק ז' לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק), תוך שלוש שנים מיום שחרורה.

העובדות הצריכות לעניין

1. המערערת הודתה והורשעה במסגרת הסדר טיעון בעבירות של ריגול חמור (איסוף והחזקת ידיעה סודית) לפי סעיף 113(ג) רישא לחוק ומסירת ידיעה סודית לפי סעיף 113א לחוק. על-פי פרטי כתב האישום המתוקן, החל מאוגוסט 2005 ועד יוני 2007 שירתה המערערת בלשכת אלוף פיקוד המרכז כפקידת לשכה. במסגרת תפקידה נחשפה המערערת למצגות ולמסמכים מסווגים רבים ברמות סיווג בטחוני שונות. במהלך שירותה הצבאי אגרה המערערת בתיקייה מיוחדת את המסמכים והמצגות, ובסמוך לשחרורה מצה"ל, העתיקה את תכני התיקייה בסיועו של אחר לשני דיסקים, זאת מתוך מניעים אידיאולוגיים ולשם פרסום המסמכים בציבור. דיסק המסמכים כלל בתוכו 2,085 קבצים המסודרים ב-11 תיקיות שונות ועוד כ-625 מסמכים נפרדים. 180 מהמסמכים סווגו ברף "סודי ביותר" ועוד כ-500 בסיווג "סודי". בחודש ספטמבר 2008 מסרה המערערת לעיתונאי אורי בלאו דיסק נשלף, שאליו העתיקה מעל 1,500 מסמכים, וביניהם שתי תיקיות מהחומר שהוצא על ידה מהלשכה. המערערת שוחחה עם בלאו מספר פעמים כדי לתת לו הבהרות למסמכים שמסרה לו, כולל הבהרות לגבי שמות מבצעים ויעדים, קודים של מבצעים, תאריכים וכדומה. בעזרת המידע שנחשף בחלק מהמסמכים, פרסם בלאו מספר כתבות בעיתון "הארץ".

הסדר הטיעון לא כלל הסכמה לגבי העונש והצדדים היו חופשיים לטעון בעניין זה.

2. בית המשפט המחוזי קבע בגזר דינו כי מעשי המערערת ניצבים באחת הדיוטות הגבוהות של סולם החומרה. בית המשפט ציין שהמערערת מעלה באמון שניתן בה וניצלה בצורה צינית את הנגישות הקלה שהיתה לה לחומרים מסווגים. כמו-כן ציין כי מדובר בכמות עצומה של מסמכים צבאיים, שעיון בתוכם מצביע על הסכנה האינהרנטית הגלומה בחשיפתם, בהכילם נושאים חיוניים ביותר בתחומי הביטחון והצבא. בהתייחס למניע שביסוד המעשים, דחה בית המשפט את טענת המערערת כי המעשים נעשו מתוך טיפשות וחוסר הבנה של צעירה שטרם בגרה, וקבע כי זוהי טענה מיתממת, בבחינת ניסיון מאוחר לתרץ את מעשיה. בית המשפט התרשם כי המערערת הבינה את המשמעות של העברת המידע העצום שנטלה לידי עיתונאי לשם פרסומו. הודגש גם כי המערערת אישרה בחקירותיה ובהודאתה כי המניע לנטילת המסמכים הוא אידיאולוגי בעיקרו. מנגד, בכף השיקולים לקולה, הביא בית המשפט בחשבון את העובדה כי המערערת ביצעה את העבירות בהיותה אישה צעירה, שאישיותה טרם

הבשילה, וכי זוהי הסתבכותה הראשונה בפלילים, כאשר אין לחובתה כל הרשעה קודמת. עוד ייחס בית המשפט משקל לכך שהמערערת הודתה במעשים כבר בחקירתה הראשונה וכי שיתפה פעולה עם חוקריה. כן ניתן משקל להודאתה, שחסכה ניהול הליך הוכחות ממושך, לעובדת החזקתה במעצר בית מוחלט במשך כשנתיים ולסיכוי הנמוך כי תשוב ותעבור עבירות דומות בעתיד. על יסוד שיקולים אלה, דן בית המשפט את המערערת לעונש המפורט מעלה.

3. בא כוחה של המערערת עותר להמרת עונש המאסר בפועל למאסר מותנה ולחילופין להפחתתו וריצויו בעבודות שירות. לסברתו, בית המשפט המחוזי לא איזן נכונה בין השיקולים הצריכים לעניין, החמיר עם המערערת בצורה קיצונית והתעלם מרף הענישה הקיים, כפי שעולה מפסיקה רלוונטית. בין היתר, נטען כי בית המשפט שגה בכך שכלל לא ייחס משקל או שלא ייחס משקל הולם לחרטה שהביעה המערערת על מעשיה, לעובדת החזקתה במעצר בית תקופה ארוכה, לעובדה שהשיבה את כל המסמכים שנטלה ולנזקים שהוסבו לה ולמשפחתה כתוצאה מחשיפת הפרשה באמצעי התקשורת. עוד נטען כי הוענק משקל מופרז לשיקול ההרתעה ולחווה-דעתו של מומחה מודיעין שהוגשה מטעמה של המשיבה, שממנה עלה כי הנזק הפוטנציאלי הגלום בתוכן המסמכים שנמסרו הוא עצום. בא כוח המערערת חולק גם על קביעתו של בית המשפט כי המערערת פעלה מטעמים אידיאולוגיים והפנה לעניין זה לדברים שמסרה בעדותה, שלפיהם פעלה מתוך טיפשות וחוסר הבנה. לבסוף, נטען לקיומה של הפליה בין המערערת לבין בלאו, שנדון לעונש מקל בצורה משמעותית מזה שהושת על המערערת וזכה לפריבילגיות מצד רשויות התביעה, כך לגישת המערערת.

4. באת כוח המשיבה מבקשת לדחות את הערעור. היא מטעימה את היבטי החומרה היתרה שבמעשי המערערת, בראשם הסיכון "הבלתי נתפס" שיצרה המערערת לביטחון המדינה ולשלום אזרחיה בהוצאת המסמכים המסווגים, החזקתם בצורה בלתי מאובטחת משך תקופה ומסירתם לבלאו. כמו כן הודגש כי המערערת מעלה באמון שניתן בה במסגרת שירותה הצבאי, נסיבה המצדיקה כשלעצמה השתתפות עונש חמור, כך המשיבה. הוזכר כי עובדות כתב האישום המתוקן, שבהן הודתה המערערת, כוללות קיומו של מניע אידיאולוגי וכן נטען כי המערערת הכירה היטב את המסמכים שנטלה והבינה את טיבם. במקביל נטען כי אין זה באמת משנה מה היה המניע וכי עיקר החומרה מתבטא בסיכון הביטחוני האדיר שיצרה המערערת. באת כוח המשיבה ביקשה לאבחן בין מקרים אחרים בפסיקה, שאליהם הפנתה ההגנה, לבין ענייננו, ובתוך כך לענייננו של בלאו, שבמוקדו עמדה מדיניותה המוצהרת של המדינה להימנע מפגיעה

יתרה בחופש העיתונות, שיקול שאינו צריך להיזקף לזכות המערערת, לטענתה. סופו של דבר, סבורה באת כוח המשיבה כי מעשי המערערת נמצאים ברף החומרה העליון של העבירות וכי העונש אף נוטה לקולה בנסיבות העניין.

הכרעה

על כף חובה

5. אין כל ספק באשר לחומרה הרבה הגלומה במעשיה של המערערת. החומרה היתרה שבמעשים באה לידי ביטוי בראש ובראשונה בסיכון האדיר שהמערערת יצרה לביטחון המדינה ולשלום אזרחיה. המערערת נטלה אלפי מסמכים בדרגות סיווג גבוהות ביותר, העוסקים בנושאים רגישים וחיוניים שבלב ביטחון המדינה. פרסומם עלול היה להיות הרה אסון, כמאמר בית המשפט המחוזי. החזקתם בידי גורם לא מוסמך בתנאים שאינם מבטיחים את שמירתם משולה ל"פצצה מתקתקת", כמאמר בית משפט השלום בגזר דינו של בלאו. פוטנציאל הנזק האצור במסמכים אלה, אילו היו מתגלגלים לידיים עוינות, הוא בל יסוער. אינני מקבלת את טענת ההגנה בהקשר זה, כי הואיל ומכלול המסמכים הוחזר לידי הרשויות, יהיה זה בגדר השערה בלבד להוסיף ולייחס פוטנציאל נזק, שלא הוכח למעשה. *****

 עוד אטעים כי המסמכים הוחזקו על-ידי המערערת משך כשנה וחצי במחשבה האישי בצורה בלתי מאובטחת ושלא בהתאם לנוהלי הביטחון הנוהגים בחומר רגיש מעין זה (וכך גם הוחזק החומר על-ידי בלאו). בנסיבות אלה, הקביעה כי פוטנציאל הנזק טרם התברר באורח סופי אינה משוללת יסוד. המערערת חשפה אפוא את הציבור כולו לסכנה. הגם שסכנה זו לא התממשה בחיי המעשה נכון להיום, הסיכון הביטחוני שיצרה בנטילת המסמכים, החזקתם בצורה שבה הוחזקו והעברתם לצד שלישי לצורך פרסומם, נושא עימו משקל כבד ביותר על כפות מאזני הענישה. גם לגישתי, היה מקום לייחס לשיקול זה משקל מכריע בדוננו את המערערת.

6. נדבך נוסף הטומן בחובו חומרה מיוחדת הוא מעילתה של המערערת באמון שניתן בה במסגרת שירותה הצבאי, בנצלה את נגישותה לחומרים רגישים לשם פרסומם ברבים. בהתנהלות זאת קיים יסוד חתרני. נטילת אלפי מסמכים מסווגים ללא רשות כדי

לתת להם פומבי בשלב כלשהו בעתיד לפי שיקול-דעתה של המערערת, יש בה משום חתירה תחת המערכת שאותה שירתה כחיילת ואשר לה היא מחויבת. המערערת עשתה דין לעצמה, יהיה אשר יהיה המניע שעמד בבסיס מעשיה. התנהלותה מערערת בצורה עמוקה את המסד שעליו מושתת השירות הצבאי – האמון שניתן בחיילות ובחיילים, אשר נחשפים מתוקף תפקידם למידע רגיש. לא יהיה זה מרחיק לכת להניח כי בלעדי אמון זה, צה"ל יתקשה להוסיף ולהתקיים. "עשיית דין עצמית במידע מסווג וסודי ביותר הנוגע למערכת הביטחונית טומנת בחובה סכנה פנימית עמוקה למערכת", במילותיה של השופטת פרוקצ'יה (בש"פ 1159/10 מדינת ישראל נ' קם, פסקה 14 (לא פורסם, 14.4.10)). היא שומטת את הקרקע תחת הסדר הקיים וכללי המשמעת המחייבים בגדרו. שומה עלינו כחברה לשפוט ולהעניש את אלה המבקשים לפרוץ את הגבולות לשם "תיקון העולם", כפי שהם רואים אותו, ואגב כך לחשוף את הציבור לסיכון של חיים ומוות, לבל נמצא עצמנו חיים בתוהו נטול נורמות מחייבות, על הסכנות הטמונות בכך.

7. אוסיף כי כבית המשפט המחוזי, גם אני סבורה שיש לדחות בשתי ידיים את טענת ההגנה כי יש להמתיק את עונשה של המערערת מפאת הקלות שבה ניתן היה ליטול את המסמכים המסווגים מתוך לשכת האלוף. קיומם של נוהלי ביטחון רופפים אינו מצדיק את ניצול "הפרצה". דומה שיש מקום להדק ולרענן את נוהלי האבטחה והטיפול במידע מסווג וסודי במערכת הצבאית, ואלה אכן שוכללו בעקבות המקרה הנוכחי, ברם גם אמצעים טכניים משוכללים אינם יכולים לאטום בצורה הרמטית את אפשרות הדלפתם של מסמכים סודיים לידי גורמים בלתי מורשים. כפי שכבר נאמר, תפקוד הצבא מבוסס בסופו של דבר על האמון שניתן בגורמים המורשים, הנחשפים לחומרים אלה במסגרת תפקידם.

8. מכאן נובע הצורך בהרתעת הרבים במקרה הנוכחי. על עונשה של המערערת להיות חמור במידה שתביא להרתעה בת-פועל בקרב אלה המשרתים את המערכת הצבאית ואשר עשויים לבקש למעול בה. דווקא על שום הקלות היחסית שבה מסתבר כי ניתן להדליף מידע סודי, ובהתחשב בכך שמניעת הדלפה מבוססת במידה רבה על אמון, כמו-גם נוכח הסכנה הגלומה בהדלפות מסוג זה, העונש בענייננו צריך להדגים כי בצד מעשים כגון מעשיה של המערערת, יש מחיר יקר לשלם. אין פירושו כי הרתעה היא חזות הכל או כי יש להביא למיצויו המוחלט של שיקול זה. המשמעות היא כי במקרה שלפנינו ראוי ליתן להרתעת הרבים משקל של ממש בין מכלול השיקולים.

9. אם כן, נוכח האמור, גם לגישתי, הטלת עונש מאסר על תנאי או מאסר בפועל על דרך עבודות שירות, כפי שעתרה ההגנה, חוטא לשיקולים המפורטים לעיל. רואה אני עין בעין עם בית המשפט המחוזי כי היה מקום לדון את המערערת לעונש מאסר בפועל לתקופה ממושכת, שירוצה מאחורי סורג ובריח. יחד עם זאת, לטעמי, העונש שהושת על המערערת – קרוב לחמש שנים בין כותלי בית הסוהר – הוא עונש מחמיר בנסיבות העניין, במידה המצדיקה את התערבותנו.

לא נעלמה מעיני ההלכה השגורה שלפיה ברגיל לא תתערב ערכאת הערעור בגזר הדין אלא אם כן תשתכנע כי שיקולים מוטעים או בלתי סבירים הנחו את הערכאה הדיונית, או כי העונש שנגזר מופרז באורח קיצוני לקולה או לחומרה (ראו למשל: ע"פ 6739/11 עאסי נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (לא פורסם, 16.7.12); ע"פ 204/09 יוחייב נ' מדינת ישראל, פסקה 30 (לא פורסם, 2.12.10)). אני סבורה כי נסיבות מיוחדות כאמור מתקיימות במקרה שלפנינו באופן המצדיק הקלה מסוימת בעונשה של המערערת, כמפורט להלן.

על כף זכות

10. המערערת הודתה במעשיה בהזדמנות הראשונה, נטלה עליהם אחריות וביקשה לכפר עליהם, בין היתר, באמצעות שיתוף פעולה מלא עם הרשויות, שהוביל להשבת המסמכים – אלה שהיו בחזקתה, ואלה שהיו בחזקתו של בלאו – לידי הרשויות. חשוב לזכור כי בשלב החקירה, הרשויות לא ידעו במדויק מהם המסמכים שנלקחו, מה היקפם ואלו מהם נמסרו לבלאו. נתונים אלה נאספו מפיה של המערערת. לדעתי, החרטה שהביעה המערערת לאורך ההליך וניסיונה להכות על חטאיה, בשים לב לכך שהמעשים בוצעו בהיותה בחורה צעירה ובלתי מגובשת, הם בעלי משקל בלתי מבוטל.

לכך מצטרפת העובדה כי בעברה של המערערת לא דבק רבב וזוהי היתקלותה היחידה עם החוק. דומה כי המחיר האישי שהפרשה גבתה ממנה, כמו-גם העובדה שהוטל עליה עונש מאסר בפועל, יש בהם כדי להבטיח כי שיקול ההרתעה האישית יוגשם בעניינה במידה רבה, והסיכוי שהיא תשוב ותבצע עבירות דומות במבט צופה פני עתיד הוא נמוך ביותר עד אפסי.

11. עוד יש להתחשב בכך שהמערערת נתונה היתה במעצר בית מוחלט תקופה של כשנתיים, אשר רק בסופה הוקלו במידת-מה תנאי החזקתה. שלילת חירות זו, אף

שאינה שקולה למעצר של ממש, צריכה אף היא לתת את אותותיה בקביעת עונש המאסר. פה המקום להתייחס גם להשלכות חשיפת הפרשה בתקשורת במהלך התקופה שבה שהתה המערערת במעצר בית. אין בכוונתי להעמיק חקר בשאלה אם הדימוי שנוצר למערערת בתקשורת ובציבור עומד ביחס ישיר והגיוני למעשיה ולכוונותיה בפועל, אם כי ניתן להביע ספק בכך. כך או אחרת, לא יכול להיות חולק שהמערערת נשפטה ונענשה על מעשיה גם בזירה הציבורית, מחוץ לכותלי בית המשפט. היא ובני משפחתה שילמו מחיר אישי כבד, כפי שעולה בין היתר מעדותה ומעדותו של אביה. המערערת נאלצה ותיאלץ כנראה כל חייה לחיות עם הדימוי הקשה שנוצר לה בעקבות הפרשה. אני סבורה כי טעם זה, שלא זכה למשקל בגזר דינו של בית המשפט המחוזי, מצדיק אף הוא התחשבות מסוימת בקביעת עונשה (השוו: ע"פ 3372/11 קצב נ' מדינת ישראל, פסקאות 412 - 413 (לא פורסם, 10.11.11)).

השוואה לפסיקה רלוונטית

12. יש לתת את הדעת גם למקרים דומים שנדונו בפסיקה. אבהיר כי אין בפסיקה רף ענישה מגובש שניתן להשוות אליו את המקרה שלפנינו, זאת בשל ייחודן של נסיבות המקרה הנוכחי. אולם קיימים שני מקרים המשיקים למקרה זה, אשר עיון בהם עשוי לשפוך אור על רמת הענישה הרצויה בענייננו.

13. האחד הוא פסק הדין בעניינו של יצחק יעקב (תפ"ח (ת"א) 1055/01 מדינת ישראל נ' יעקב (לא פורסם, 20.6.02). להלן: עניין יעקב). יעקב היה קצין בכיר מאד בצבא, בדרגת תת-אלוף, אשר חשף ידיעות כמוסות לרבות בנושא הגרעין, שהיו ידועות למתי מעט גורמים בצה"ל, ובגין כך הורשע בעבירה של מסירת ידיעה סודית לפי סעיף 113(ב) לחוק. יעקב חיבר ספר עלילתי-בדיוני לכאורה וספר זיכרונות, שהכילו את המידע הסודי. הספרים לא ראו אור לבסוף אך יעקב מסר טיוטות שלהם למספר גורמים, רובם אזרחים אמריקנים, ואף התראיין בראיון עיתונאי וטלוויזיוני בקשר לכך. לא היה חולק כי חשיפת המידע עלולה היתה להסב נזק רב מימדים לביטחון המדינה. גם במקרה זה לא ניתן היה להצביע על נזק מוכח ועיקר הדגש היה בסיכון הביטחוני שנוצר. יעקב לא ביקש לפגוע בביטחון המדינה, ומטעם זה זוכה מעבירות חמורות יותר שייחסו לו כוונה כאמור, אך נקבע כי הוא התרשל בצורה חמורה בחובתו לשמור על הסודות הרגישים שהופקדו בידו. המניע שביסוד מעשיו נעוץ היה ברצונו לחשוף את חלקו בנושאים סודיים שונים, קרי דובר היה באינטרס אישי צר. עוד יצוין כי יעקב לא פרסם ולא התכוון לפרסם את המידע בלי לקבל את אישור הצנזורה, אם כי המידע נמסר

גם לאזרחים זרים שאינם כפופים לה. עוד חשוב לציין כי חלק מהמעשים בוצעו לאחר שיעקב הוזהר על-ידי מערכת הביטחון לבל יחשוף את המידע וחרף זאת, הלה מסרו לגורמים בלתי מוסמכים. כמו-כן, בעברו נחלץ יעקב מהליך פלילי, כאשר מספר שנים לאחר שחרורו מצה"ל נתפסו בכספת ביתו מסמכים צבאיים מהסודיים ביותר.

קיים דמיון רב בין עניין יעקב לבין המקרה שלפנינו. דמיון זה בא לידי ביטוי, בין השאר, בכך שדובר במסירת מידע רגיש ביותר שתוצאות חשיפתו הוות-גורל; לא נגרם נזק מוכח, *****
 ***** גם במעשיו של יעקב, אף שנעשו שנים רבות לאחר פרישתו מצה"ל, יש משום מעילה באמון שניתן בו מתוקף תפקידו הרם בצבא; כמו המערערת, יעקב לא התכוון לפגוע בביטחון המדינה, התחרט על מעשיו, שיתף פעולה עם חוקריו ושילם מחיר כבד במישור התדמיתי. לצד זאת, ישנו שוני בין המקרים – לחומרה ולקולה. עניין יעקב חמור מענייננו בכך שיעקב שירת בתפקיד רגיש ובכיר לאין ערוך מזה של המערערת. ניתן בו אמון מיוחד מתוקף תפקידו הרם והיה עליו לשמש דוגמה ומופת לאחרים. פועל יוצא מכך הוא שהמידע שהיה בחזקתו היה סודי במיוחד, מידע שהיה בידיעתם של מעטים בצמרת הצבא. להבדיל מהמערערת, יעקב הוזהר על-ידי מערכת הביטחון בטרם ביצע חלק מהמעשים ולמרות זאת בחר לפעול כפי שפעל. את המידע מסר יעקב למספר גורמים ולא לעיתונאי אחד, רובם זרים שאינם כפופים לצנזורה. מנגד, במישור הקולה, המידע שמסר יעקב לא התפרסם ברבים, אף שהגיע לגורמים בלתי מוסמכים. ההליך הפלילי התנהל נגדו בעת שהיה אדם מבוגר כשמצבו הרפואי בכי רע. הוא היה נתון למעלה משנה בחלופת מעצר השקולה למעצר של ממש (אם כי דעת המיעוט בבית המשפט המחוזי סברה אחרת בעניין זה). לבסוף, בניגוד למערערת, יעקב תרם רבות למדינת ישראל בתחום הביטחון ופיתוח התעשייה.

בית המשפט המחוזי החליט שלא למצות את הדין עם יעקב ודן אותו לעונש מקל של שנתיים מאסר על תנאי. דעת המיעוט סברה שיש להשית עליו עונש מאסר ממשי בין כתלי בית הכלא. יעקב והמדינה הגישו ערעורים לבית המשפט העליון אך לבסוף הגיעו להסדר שקיבל תוקף של פסק דין, במסגרתו חזרו בהם הודנית מן הערעורים (ע"פ 5790/02 מדינת ישראל נ' יעקב (לא פורסם, 9.3.03)).

לסברתי, אין זה ברור בצורה מובהקת אם במכלול הנסיבות שתוארו, עניין יעקב עולה בחומרתו על המקרה שלפנינו, אם הוא קל ממנו או שמא שקול לו במדרג

החומרה. מה שברור הוא שיעקב נדון לעונש קל עשרות מונים מהעונש שנגזר על המערערת, ובפועל כף רגלו מעולם לא דרכה בבית האסורים.

14. המקרה השני הוא זה של מאור פריאל, חייל בשירות סדיר שהורשע בבית הדין הצבאי בעבירות של גילוי ידיעות לפי סעיף 57 לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955 (להלן: חוק השיפוט הצבאי) והתנהגות שאינה הולמת לפי סעיף 130 לחוק השיפוט הצבאי (צפ/637/02 (צבאי) התובע הצבאי נ' סמל פריאל (2002)). להלן: מקרה פריאל). פריאל מסר במהלך שירותו הצבאי ביוזמתו ידיעות ומסמכים מסווגים ברמות סיווג גבוהות, לרבות בסיווג סודי ביותר, לשני אזרחים, המפעילים אתרי אינטרנט. המידע שהועבר עסק במספרם של כוחות הצבא, עמדותיהם, שיטות פעולתם וכיוצא באלה עניינים רגישים, אשר פרסומם עלול לגרום לנזק חמור מאד וממושך לביטחון המדינה. המידע אוחסן במחשבו האישי של פריאל ובכיתו והועבר בדואר אלקטרוני במשך תקופה של שנתיים. חלק מהמידע פורסם באתרי האינטרנט הנזכרים. המניע למעשים תואר בגזר הדין כ"היגררות ילדותית של מי שכושר שיפוטו לקוי", שנבעה מרצונו של פריאל לשמר את קשרי הידידות שלו עם אחד ממפעילי אתר האינטרנט. לא היתה מחלוקת כי פריאל לא התכוון לפגוע בביטחון המדינה. פריאל הורשע בהסדר טיעון על-פי הודאתו ונדון לעונש של 14 חודשי מאסר בפועל, שנת מאסר על תנאי והורדה בדרגה. באמצעו את הסדר הטיעון ציין בית הדין הצבאי המחוזי כי הגם שהעונש אינו נוטה לצד החומרה, הרי שהוחלט לכבד את הסדר הטיעון בהתחשב באישיותו הילדותית של פריאל העומדת ברקע המעשים, בחרטתו ובשיתוף הפעולה בחקירתו.

אין צורך לעמוד על דקויותיו של מקרה זה כדי להיווכח בכך שנסיבותיו דומות להפליא לנסיונות ענייניו, אף שפריאל הורשע בעבירה שעונשה הוא חמש שנות מאסר. ההבדל העיקרי בין המקרים נעוץ בכך שהמסמכים שהעביר פריאל לידי אחרים נופלים בכמותם ואיכותם בצורה משמעותית מאלה שמסרה המערערת. הבדל נוסף בא לידי ביטוי במניע שביסוד המעשים. מן העבר השני, פריאל העביר את המידע לגורמים פרטיים המפעילים אתרי אינטרנט, הנגישים לעולם כולו, ואשר אינם כפופים לצנזורה. כמו-כן, המעשים בוצעו בזמן שירותו הצבאי, על פני תקופה של שנתיים, כאשר הוא מוסיף וצובר מידע מתוקף תפקידו.

למרות הדמיון המובהק, מקרה פריאל קל בנסיונותיו מהפרשה שבה עסקינן, בעיקר בשל היקף וטיב החומר שהועבר ורמת הסיכון שיצר פריאל במעשיו, המתגמדת בהשוואה לרמת הסיכון שיצרה המערערת. עם זאת, גם במקרה זה החליט בית המשפט

שלא למצות את הדין, לכבד את הסדר הטיעון המקל באופן יחסי ולהטיל עונש מאסר קצר – כמעט פי ארבע – מזה שהוטל על המערערת.

15. הנה כי כן, במקרים הבודדים שאליהם ניתן לפנות לצורך השוואה, החליט בית המשפט שלא למצות את הדין עם הנאשמים, חרף חומרתם של מעשיהם, ולהטיל עליהם עונשים קלים או לכל-הפחות מתונים באופן יחסי. אין פירושו כי יש לגזור גזירה שווה ממקרים אלה ולהימנע ממיצוי הדין עם המערערת. גם לא ניתן לומר כי לפנינו רף ענישה מקובל, שעונשה של המערערת חורג הימנו. ברם השוואה זו מדגישה ומחדדת את חומרת העונש שהושת על המערערת. ודוק: יתכן שאם הייתי מוצאת את עונשה של המערערת ראוי והולם בנסיבות העניין, לא היה בהשוואה האמורה כדי להביא להקלתו. אולם היות שלדעתי מדובר בעונש שאינו מאוזן כשלעצמו, הרי שהשוואה זו רק מגבירה את הצורך בהמתקתו.

מניע אידיאולוגי

16. ההשוואה שלעיל מעלה שאלות גם ביחס למשמעות המניע שמאחורי מעשיהם של יעקב, פריאל והמערערת. המניעים של יעקב ופריאל הם מניעים אישיים צרים. מעשיהם נועדו לשרת את שאיפותיהם האישיות ואין בהם כל מימד עקרוני. אישיותו הילדותית של פריאל, שעמדה ברקע מעשיו, אף היתה בין השיקולים שנשקלו לקולה בעניינו. לעומת זאת, מניעיה של המערערת הוגדרו בכתב האישום ובגזר הדין כאידיאולוגיים, זאת מבלי לפרט מהי האידיאולוגיה שעמדה בבסיסם. דומה כי שיקול זה היה בין השיקולים המרכזיים שהובילו את בית המשפט המחוזי להכביד את ידו עליה.

17. אבהיר תחילה כי כבית המשפט המחוזי, איני מקבלת את טענת המערערת לפיה היא ביצעה את המעשים מתוך טיפשות וחוסר הבנה ולא בעטיים של מניעים אידיאולוגיים. טענה זו יש לדחות ולו משום שהמערערת הודתה בעובדותיו של כתב אישום מתוקן, שכלל מרכיב אידיאולוגי מפורש. יתכן שלא מדובר באידיאולוגיה סדורה ומהודקת וכי במעשיה היה לעיתים מימד של פזיזות ונמהרות. עם זאת, המערערת בהחלט פעלה לכל אורך הדרך מתוך שליחות – מתוך מניע שניתן לכנותו עקרוני, גם אם אין הוא בגדר משנה סדורה.

18. פשיעה על רקע אידיאולוגי של "תיקון עולם", תהא האידיאולוגיה המסוימת אשר תהא, טומנת בחובה יסוד של עשיית דין עצמית. אדם הנוטל את החוק לידי כד ליתן את המעוות בעיניו כמו שולח מסר שלפיו המטרה מקדשת את כל האמצעים. כעניין של מדיניות, עלינו להוקיע מניע מסוג זה הואיל והוא פותח פתח מסוכן למתן הכשר מוסרי-מצפוני למעשי פשע – להגמשת שלטון החוק בשם ערכים הנעלים בעיני המבצע. משום כך, עבירות המבוצעות על רקע אידיאולוגי או עקרוני, דוגמת העבירות שביצעה המערערת, ראויות הן לגינני מיוחד.

יחד עם זאת, אינני סבורה כי מניעים אישיים דוגמת אלה של יעקב ופריאל נמצאים ברף נמוך יותר במדרג החומרה בהשוואה למניע העקרוני שבמעשי המערערת. העמדת חיייהם של חיילים ואזרחים בסכנה לשם האדרה עצמית במקרה של יעקב או הידוק קשרי ידידות כאלה ואחרים במקרה של פריאל היא מעשה כמעט בלתי נתפס. ספק בעיני אם ניתן להתייחס למעשים אלה בסלחנות רבה יותר לעומת מעשיה ומניעיה של המערערת. זאת, גם בשים לב למניע המסוים שעמד ביסוד מעשיה. פה המקום להבהיר את שלא הובהר בגזר דינו של בית המשפט המחוזי – מהו אותו "מניע שהוא בעיקרו אידיאולוגי" שהוביל את המערערת לפעול כפי שפעלה. אין לי ספק שהמערערת לא פעלה בשם אידיאולוגיה אנטי-ישראלית או אנטי-צה"לית. על סמך חקירותיה בשב"כ ובמשטרה, עדותה בבית המשפט, התסקירים שנערכו בעניינה והאמור בכתב הערעור שהגישה, התרשמתי היא כי המוטיבציה למעשים היתה רצונה של המערערת להביא לידיעת הציבור בעייתיות וליקויים בהתנהלות הצבא, כפי שהיא תפסה זאת מנקודת מבטה. גם בעדותה בבית המשפט, כשניסתה לחזור בה מהתבטאויותיה בטענה שרק התרברבה מול חוקריה ב"מניעיה הנאצלים", היא שבה ואישרה כי במעשיה ביקשה לחשוף ברבים את חוסר התקינות והכשלים, כפי שהיא תפסה אותם, במערכת שבה היא שירתה.

דומני כי במניע זה יש מן המשותף למניעיו של בלאו בתפקידו כעיתונאי. בגזר הדין בעניינו של בלאו (ת"פ 71-71-77611 מדינת ישראל נ' בלאו (לא פורסם, 3.9.12)) הכיר בית משפט השלום (השופט ע' דרויאן) בחשיבות הרבה שבשמירה על חופש העיתונות וזכות הציבור לדעת. ואכן, "פעולתה החופשית של עיתונות חוקרת הינה בין בסיסי הדמוקרטיה" (עמ' 15 לגזר הדין). בית המשפט הדגיש את "החובה המוסרית-חברתית של העיתונאי החוקר, כלפי הציבור, להביא בפני הציבור ידיעות עובדתיות בעניינים חשובים ומשמעותיים לציבור" (שם, בעמ' 16). זו היתה גם מדיניותה

המוצהרת של המדינה ביחס לבלאו, שבעטיה עתרה לעונש כה מקל בעניינו. ובמילותיו של בית משפט השלום:

”המדינה מכירה... במעמדו המיוחד של עיתונאי חוקר לעניין סעיף 113 הנ”ל, מבינה שכחלק מהותי מעבודתו בשליחותו הציבורית עליו להחזיק חומר סודי האסור ברגיל בהחזקה, ומוכנה היא לסבול את אותו פער שבין אכיפה דקדקנית של החוק לבין הריסון שמכתיבה ההכרה בערך של עיתונות חוקרת: פער זה הוא מרווח הנשימה של הדמוקרטיה. התנהלות המדינה אף מאפשרת הסקתה הזהירה של מסקנה נוספת, שלא נאמרה במפורש, ולפיה ברגיל לא יועמד עיתונאי לדין, אם יידרש למסור חומר סודי ומסוכן לביטחון המדינה שהגיע לידי וואכן יעשה כן.” (שם, בעמ’ 15).

מדיניות זו ניצבה במוקד גזר דינו של בלאו והיתה לנימוק המרכזי שבגינו החליט בית המשפט לכבד את הסדר הטיעון המקל בעניינו, שכלל עונש של ארבעה חודשי מאסר בפועל שירוצו בעבודות שירות. שליחותו של בלאו כעיתונאי – לחשוף מידע בעל חשיבות לציבור ואגב כך לעורר שיח ציבורי בנוגע לתפקודו של הממשל – נזקפה לזכותו והיא שהביאה להקלה בעונשו. לעומת זאת, תחושת השליחות שעמדה ביסוד מעשיה של המערערת, הדומה במידה רבה לשליחותו של בלאו, נזקפה לחובתה והביאה להחמרה בעונשה.

אדגיש בכל לשון: איני מתכוונת שיש להשוות את עונשה של המערערת לעונשו של בלאו. גם אין להשוות את מעמדה ותפקידה בפרשה למעמדו ותפקידו של בלאו. המערערת אינה צריכה לחסות תחת ההגנה המיוחדת הנובעת מתפקידו של עיתונאי חוקר בנסיבות העניין. ודאי וודאי שאין להכשיר את מעשיה בשם השליחות החברתית שעטתה על עצמה. המערערת נטלה את אלפי המסמכים בהיותה חיילת, תוך שמעלה באמון מפקדיה וחשפה את הציבור כולו לסכנה תהומית. על כך עליה לתת את הדין ואף להיענש ביד קשה. ואולם, לדעתי, על אף הסכנה הטמונה במניעי המערערת מעצם היותם מניעים עקרוניים, אין הם עומדים – לגופם – ברף העליון של מדרג החומרה, לבטח בהשוואה למניעים אישיים צרים, וזאת בשל הטעמים שפורטו בגזר דינו של בית משפט השלום ביחס לבלאו, היונקים את חיותם מחופש העיתונות.

19. מידת הדין מחייבת כי המערערת תרצה עונש מאסר מאחורי סורג ובריח לפרק זמן ממושך. ברם תקופת המאסר שהוטלה עליה אינה משקפת כראוי את הנסיבות שעל כף הזכות – בין היתר, גילה הצעיר של המערערת, הודאתה, שהביאה לחיסכון בזמן שיפוטי, חרטתה הכנה, שיתוף הפעולה המלא עם חוקריה, ענישתה מחוץ לזירת המשפט, מעצר הבית הממושך שבו הוחזקה והסבירות הנמוכה שתשוב לבצע עבירות בעתיד. העונש שהוטל גם אינו עומד ביחס הגיוני לעונשים שנגזרו על אחרים ובראשם בלאו, כן אין הוא מבטא את המורכבות הטמונה במניעי המערערת, שהובילו לבצע את העבירות, כמבואר לעיל.

על כן אציע לחבריי לקבל את הערעור ולקצר את עונשה של המערערת מ-54 חודשי מאסר בפועל ל-42 חודשים. יתר רכיבי העונש יותרו על כנם.

בסופו של יום, חשוב שידע כל אדם שנחשף מתוקף תפקידו למידע מסווג, כי כל שימוש לרעה בו, יביא את בית המשפט להענישו בכל חומרת הדין. לתפיסתי, באיזון הכולל בין השיקולים, הטלת העונש האמור על המערערת מגשים את המסר הנזכר, כמו-גם את עקרונות הגמול וההרתעה, ויש בו כדי לבטא את הצורך בהוקעת מעשיה. הוא משקף את הסיכון האדיר שיצרה לביטחון המדינה, את המעילה הקשה באמון הצבא, את העובדה שעשתה דין לעצמה ואת הצורך החיוני בהרתעת הרבים לבל יישנו מקרים מסוג זה.

ש ו פ ט ת

השופט נ' סולברג:

1. כלל נקוט בידינו – הלכה פסוקה – כי ברגיל אין ערכאת הערעור מתערבת ומשנה גזר דין; רק אם שיקולים מוטעים או פסולים הנחו את הערכאה הדיונית, או אם העונש שנגזר מופרז באופן קיצוני לקולא או לחומרה, רק אז מתערבת ערכאת הערעור על מנת לעשות את התיקון הנחוץ. חברתי, השופטת ארבל, ציינה הלכה זו בחוות דעתה.

2. כדבר שבשיגרה, בערעורים שאנו דנים בהם דבר יום ביומו, יש ואנו סבורים כי אילו דנו באותו עניין בערכאה הדיונית, יתכן והיינו מטילים עונש שונה במקצת, לכאן או לכאן. ברם, הענישה איננה מדע מדויק – לא חישוב מתמטי, אלא מחשבה אנושית – ולפיכך סטיה שכזו אינה מצדיקה התערבות מצדה של ערכאת הערעור. הלכה מושרשת זו, היא נקודת המוצא לדיון בערעורה של המערערת.

3. למקרא גזר הדין של בית המשפט המחוזי – על רקע ראיות שהוגשו, עדים שנשמעו, וטענות שנטענו – לא מצאתי כי בית המשפט שקל שיקולים מוטעים או פסולים; גזר הדין – על-פי נוסחו ועל-פי תוכנו – הריהו שקול, מדוד ומאוזן.

4. בית המשפט המחוזי קשוב היה לשמוע מומחה מטעם התביעה, מי ששימש בעבר כראש ענף אבטחת מידע בצה"ל, אשר הגיש חוות דעת על תוכן המסמכים, טיבם ומשמעותם, ועל הנזק הפוטנציאלי העצום הגלום בחשיפתם. מנגד, שמע בית המשפט המחוזי ארבעה עדים מטעם ההגנה: גיסה של המערערת – עיתונאי – שהעיד כי מעולם לא מסרה לו המערערת מידע שהגיע לידיעתה במסגרת תפקידה; אביה של המערערת העיד ברגש על אישיותה ואופייה הטובים והמיטיבים, על המשפחה הפטריוטית, ועל הסבל הרב בעקבות חשיפת הפרשה; העיתונאי רביב דרוקר העיד על העבודה העיתונאית הנעשית גם בהסתמך על מסמכים שהוצאו ללא רשות חוקית, ועל ההימנעות בדרך כלל מלהעמיד לדין את המקורות העיתונאיים, גם כשהתגלתה זהותם; המערערת העידה על נסיונותיה להתקבל לקורס טייס, או לשרת ביחידת דובר צה"ל או בגלי צה"ל, נסיונות שלא עלו יפה. היא העידה על סביבת העבודה, ועל טיבה, בלשכת אלוף פיקוד המרכז, ועל האופן שבו ביצעה את מעשי העבירה. לדבריה, ביקשה לעטות אצטלה אידיאולוגית על מעשה טפשי וחסר אחריות, וציינה את הקושי בתיוגה כ"מרגלת".

5. דומה כי נפרשה תמונה מלאה לפני בית המשפט המחוזי, עובר למתן גזר הדין, וכי נתן דעתו על כלל ההיבטים הצריכים לעניין. באשר למניע, הרי שנכון היה בבית המשפט המחוזי, וכך צריך להיות כמובן גם במסגרת הערעור בבית משפט זה, שלא לסטות כמלוא הנימה מעובדות כתב האישום המתוקן שבהן הודתה המערערת, ובכללן: "את ההעתקה לדיסקטים הנאשמת עשתה ממניעים אידיאולוגיים וגם לשם פרסום המסמכים בציבור" (סעיף 3(ב) לכתב האישום המתוקן). בית המשפט המחוזי התרשם מיכולותיה האינטלקטואליות של המערערת וקבע כי "טענתה כי מדובר במעשה של

טיפשות גרידא, מיתממת היא, והינה נסיון מאוחר ולא משכנע לחזור בה מההודאה המפורשת" (פיסקה 12 לגזר הדין).

6. בית המשפט המחוזי גזר על המערערת כאמור 54 חודשי מאסר לריצוי בפועל; 18 חודשי מאסר על-תנאי, ונמנע מהטלת קנס כספי על המערערת, "לאור גילה".

הפרקליטות סברה כי העונש קל מדי, אך החליטה שלא לערער; המערערת בדעה כי העונש חמור יתר על המידה; ואני סבור כי מדובר בעונש סביר, אשר מצוי לבטח במיתחם אי-ההתערבות של ערכאת הערעור. בית המשפט המחוזי תאר את העובדות כהווייתן; לא נתפס להקצנה בתיאור חומרת מעשיה של המערערת, כשם שלא הפריז בהתחשבות בנסיבותיה האישיות.

7. על רקע טיעוני ב"כ הצדדים, כפי שנסקרו בגזר הדין, פרט בית המשפט המחוזי את שיקוליו. אלו הם עיקרי השיקולים לחומרה: מהותן של העבירות והעונש שבצידן (סעיף 113א לחוק העונשין מורה כי "מי שמסר ידיעה סודית כשאינו מוסמך לכך, דינו – מאסר חמש עשרה שנים"; בינתיים פורסמה הצעת חוק להפחתת העונש על עבירה זו לעשר שנות מאסר); הניצול המחפיר של האמון והנגישות למסמכים ביטחוניים סודיים ביותר; הכמות העצומה של המסמכים – למעלה מ-2000, מתוכם כ-700 אשר סווגו כ"סודי ביותר" – בנושאי פריסת כוחות צה"ל, סדר הכוחות, הערכות מצב, יעדים; פרסום המסמכים עלול להיות הרה-אסון, לחיילי צה"ל, לאזרחי המדינה, ולמדינה כולה; האידאולוגי; השיטתיות, התכנון, והמחשבה שבאמצעותם הוציאה המערערת את מעשיה מן הכוח אל הפועל, במשך זמן רב, מבלי להימלך בדעתה בכמה וכמה 'תחנות-יציאה', שאפשרו לה להתעשת ולחדול. מנגד, במסגרת שיקוליו לקולא, שקל בית המשפט המחוזי את שיתוף פעולה עם גורמי החקירה; הודאה במהלך החקירה ובבית המשפט; גילה הצעיר של המערערת; 'מעצר בית' ממושך; העדר עבר פלילי, וצפי להעדר מעורבות בעתיד בעבירות דומות.
(מטעמי בטחון, חלק מנסיבות העניין אין ניתן לפרט באופן גלוי גם בשלב זה).

8. הנה כי כן, בפרשה יחודית בחומרתה עסקינן, ללא אח ורע. קיצור העונש עלול לטשטש את גבולות זכות הציבור לדעת, מקום בו נדרש להציב חניין ברור בין חירות לבין הפקרות. בגזר הדין שניתן בבית המשפט המחוזי באו לידי ביטוי שיקולים נכוחים, איזון נכון וענישה הולמת. במצב דברים שכזה, הלכה פסוקה היא, כאמור, כי

ערכאת הערעור אינה מתערבת. לא ראיתי עילה לחרוג מן הכלל, ולפיקך דומני כי דין הערעור להידחות.

ש ו פ ט

השופט ח' מלצר:

1. לאחר שעיינתי בחוות הדעת של חברי – הנני מצטרף לתוצאה אליה הגיעה חברתי, השופטת ע' ארבל, וכן לעיקר נימוקיה. יחד עם זאת, בשל חשיבות חלק מהנושאים שעלו בערעור זה – מוצא אני לנכון להוסיף מספר הדגשים משלי.

2. מקובלת עלי הערת חברי, השופט נ' סולברג, לפיה: "הענישה איננה מדע מדויק – לא חישוב מתמטי, אלא מחשבה אנושית". ואולם, דומני גם ששנינו מחזיקים בדעה כי אף אותו חלק בשפיטה, שעניינו גזירת העונש, איננו צריך להיות מופשט לחלוטין, וניתן, ואפילו רצוי, לנסות ולהבנות אותו באופן אנליטי. בהתאם, ובשים לב לכך שהדבר זכה עתה אף להכרה בתיקון 113 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 בדבר הבניית שיקול הדעת השיפוטי בענישה (שאיננו חל ישירות בעניינינו נוכח מועד תחילתו) – הנני סבור כי בעבירות מסוג זה שבהן הורשעה המערערת, על פי הודאתה, יש לשקול, בין היתר, את הפרמטרים הבאים:

(א) כמות החומר שהועברה – ככל שכמות זו רבה יותר, כך יש להחמיר בעונשו של העבריין. בהקשר זה אציין כי בעידן החדש, כאשר השינויים הטכנולוגיים מאפשרים להעביר כמות אדירה של חומר באופן ממוזער ובמדיה דיגיטלית – גם בכמות יש מימד של איכות, ובתי המשפט נדרשים ליצוק את תמצית העקרונות הקיימים לקנקנים משפטיים חדשים (השוו לחוות דעתי ב-ע"א 9183/09 The Football Association Premier League Limited נ' פלוני (לא פורסם, 13.05.2012)).

(ב) איכות החומר – ככל שמדובר בחומר שרמת סיווגו רבה יותר, והנזק הפוטנציאלי שבכוחו לגרום קשה יותר, כך מדובר בנתון שאמור לפעול לחובת הנאשם.

(ג) זהות הנמען – יש להבחין בין מסירת המידע למדינת אויב, או לארגון אויב, או למי מטעמם – מן הקצה האחד, לבין מסירת המידע לגורם שאמנם איננו מוסמך להחשף למידע, אך לא נשקפת ממנו סכנה ישירה שמא יעביר אותו לידי צר – מן הקצה

האחר (הערות בהקשר למיוחדות שבמסירת מידע לעיתונאים באות בפיסקאות 8 ו-9 שלהלן).

(ד) המניע למעשה – כאשר מתלווה למעשה מניע בעל גוון שלילי, כגון: רדיפת בצע, או רצון אידיאולוגי להרע – יש בדבר כדי להביא להחמרת הענישה. כנגד זאת, אם המניע מקורו בתום-לב זולתני (אלטרואיסטי), או בשיקול ציבורי – הרי שיש בכך כדי להפחית בענישה.

לצד משתנים אלה, הרי שבכל מקרה של השתת עונש על מי שהורשע בפלילים – בית המשפט נדרש להתחשב גם בנסיבות האישיות של האדם העומד לפניו וכן בשיקולים נוספים (עיינו והשוו היום לסעיפים 40-ד40-יג לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין)).

3. שיקלולם של ארבעת הפרמטרים הנ"ל, יחד עם נסיבותיה האישיות של המערערת, הביא אותי לכלל החלטה כי אף שהעבירות שהמערערת הודתה בביצוען קשות הן, הרי העונש שנגזר עליה בערכאה המבררת – החמיר עימה יתר על המידה, ולכן יש הצדקה להתערבות מסוימת בו מצידנו, כמוצע על ידי חברתי, השופטת ע' ארבל. עתה אבהיר את קביעתי האמורה, תוך התייחסות לפרשיות העבר המרכזיות שהובאו בפנינו לשם היקש (ויש לציין כי חלק מהן עסקו גם בנסיבות ובעבירות אחרות, ואולם באותה "סביבה חקיקתית"):

4. ב-ע"פ 1803/08 שמיר נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 09.03.2009) (להלן: עניין שמיר), הורשע רב-סרן במילואים בצה"ל, ד"ר לפסיכיאטריה במקצועו (להלן גם: שמיר), על פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון – בעבירות של מגע עם סוכן חוץ והחזקת ידיעות במטרה לפגוע בכטחון המדינה (עבירות על סעיפים 114(א)-(ב), ו-112(ב) לחוק העונשין (בהתאמה)). הסדר הטיעון לא התייחס לשאלת העונש.

מהודאתו של שמיר בעובדות שיוחסו לו ובעבירות הנ"ל עלה כי במהלך שירותו במערך הרפואה של צה"ל הוא נחשף לחומר מסווג שכלל, בין היתר: תוכניות חירום של חיל הרפואה, אינפורמציה בדבר אופן הפריסה של כוחות הרפואה ומרכזי השליטה שלהם, תוכניות לפינוי אזרחים בעת מתקפות טילים, והערכות מודיעיניות ומבצעיות שונות. שמיר פנה מספר פעמים לגורמים עוינים (באיראן ובחמאס) והציע

להם שיתוף פעולה, מתוך ציפייה לקבל תמורה כספית בעבור מסירת המידע שהחזיק ברשותו. אף שבפועל הקשר עם הגורמים הנ"ל, אליהם פנה, לא הבשיל, וממילא המידע לא הועבר (זאת נוכח מאמצי הסיכול המוצלחים של גורמי הבטחון הישראליים) – על שמיר נגזרו חמש שנות מאסר בפועל. בפסק דיני בעניין שמיר, ציינתי כי המידע שאצר שמיר היה: "סודי ורגיש, אשר בשימוש בו בידי האויב טמון פוטנציאל לנזק רב לישראל ולאזרחיה" (שם, בפסקה 7(ב)). כמו כן, הדגשתי כי המערער שם פעל, על פי הגדרתו, מתוך רצון "להצטרף למאמץ" של הגורמים אליהם פנה, ואף מתוך בצע כסף. בשל האמור, ומטעמים נוספים, הגעתי בעניין שמיר למסקנה כי העונש שהושת על שמיר בערכאה המבררת (חמש שנות מאסר בפועל, כאמור) היה הולם, אף ששמיר טען כי בעבר הושתו במקרים דומים עונשים בטוחים של שנה עד שלוש שנות מאסר בפועל בלבד. בהקשר זה הוספתי כדלקמן:

"ואם בכל זאת תמצי לומר כי יש בעונש של חמש שנות מאסר בגין עבירות מסוג זה משום סטייה לחומרה מרף הענישה הקיים, אזי הרף הנטען החדש אכן ראוי הוא על מנת להשיג את המטרה ההרתעתית בענישה" (שם, בפסקה 7(א) סיפא לפסק דיני).

הנה כי כן, מבלי לגרוע מכל האמור לעיל, נראה – בשים לב לנתוני ההשוואה בין עניין שמיר לעניינה של המערער – כי יש מקום להפחית בעונשה של המערער, בהשוואה לעונש שהושת על שמיר, יותר מחצי שנה בלבד (שזו התוצאה העולה מגזר דינו של בית המשפט המחוזי הנכבד, מה גם שהמערער שהתה בנוסף כשנתיים בתנאי "מעצר בית", ואילו שמיר – בשונה מהמערער – היה קצין והוא הציע את המידע שבידו לאויב).

5. לתוצאה הנ"ל, בה אני מצדד – מובילה, בשינויים המחויבים, אף ההשוואה שבין המערער לבין שני המקרים האחרים שהוצגו בהבלטה על ידי בא-כח המערער,

ואשר אליהם אתיחס עתה:

(א) הפרשה של תת-אלוף יצחק יעקב, שנדונה במסגרת תפ"ח (ת"א) 1055/01 מדינת ישראל נ' יעקב (לא פורסם, 20.06.2002) (להלן: עניין יעקב), ובגדרה הוא הורשע – לאחר ניהול משפט והוכחות – בעבירה של מסירת ידיעה סודית ללא סמכות לפי סעיף 113(א) לחוק העונשין (בנוסחו לפני תיקון תשס"ב). מלימוד הרשעה זו וגזר הניתן

שניתן בעניינינו של תת-אלוף יעקב (להלן: יעקב) נראה, על פני הדברים, כי יעקב החזיק בידו מידע מסווג הרבה יותר מזה שהיה ברשות המערערת (לרבות בנושאי גרעין). אף דרגתו היתה בכירה לאין ערוך, והוא הודה שהמידע שנחשף (בדרך המיוחדת שהוצגה על ידי יעקב) הגיע גם לידיעת זרים (אף כי הוא לא פנה לגורמים עוינים כלשהם, כמו שקרה בעניין שמיר). עם זאת, תרומתו לביטחון המדינה בזמן שירותו היתה נכבדה ביותר, גילו היה מבוגר בעת המשפט, מצבו הרפואי היה ירוד למדי, והוא שהה בחלופת מעצר רפואית הדוקה במשך תקופה של למעלה משנה. זאת ועוד: נראה שהחומר שנחשף על ידי יעקב היה מועט יותר בכמותו, ביחס למידע העצום והרב שנמסר על ידי המערערת, והוא הוצג, בין השאר, על דרך של ספר עלילתי.

יתכן ועל רקע כולל זה, יש להסביר את גזר דינו של יעקב, שניתן בדעת רוב, ועל פיו הוא נדון למאסר על תנאי ולקנס בלבד (דעת המיעוט סברה שיש להשית עליו שלוש שנות מאסר בפועל). ואולם, ההבחנות הנ"ל – בדעת הרוב – דומה שאין בהן עדיין די כדי להצדיק פער כה גדול בין הענישה המקלה יחסית, שהוטלה על יעקב, לבין הענישה המחמירה הרבה יותר שהושתה על המערערת, אותה ראוי איפוא להפחית במעט.

(ב) תוצאה דומה מתבקשת גם מהשלכות המקרה שנדון ב-צפ/637/02 (צבאי) התובע הצבאי נ' סמל פריאל (21.10.2002) (להלן: עניין פריאל) על המכלול שבפנינו. כפי שתואר על ידי חברתי, השופטת ע' ארבל בחוות דעתה – סמל פריאל (להלן: פריאל) העביר את המידע הצבאי המסווג שהיה ברשותו לידיהם של שני מפעילי אתרי אינטרנט, וחלקו פורסם באותם אתרים. פריאל, כך נקבע, פעל מתוך מניע של רצון לשמר את קשריו החברתיים עם אותם מפעילי אתרים. פריאל הורשע בעקבות הודאתו וכחלק מהסדר טיעון, ונגזרו עליו 14 חודשי מאסר בפועל, שנת מאסר על תנאי והורדה לדרגת טוראי. חברתי קבעה בפסק דינה כי נסיבות עניין פריאל "דומות להפליא לנסיבות ענייננו, אף שפריאל הורשע בעבירה שעונשה הוא חמש שנות מאסר", אך הוסיפה וציינה כי "למרות הדמיון המובהק, מקרה פריאל קל בנסיבותיו מהפרשה שבה עסקינן, בעיקר בשל היקף וטיב החומר שהועבר ורמת הסיכון שיצר פריאל במעשיו, המתגמדת בהשוואה לרמת הסיכון שיצרה המערערת". יתר על כן, המערערת הודתה בעבירות שעונשן המירבי הוא פי שלושה מהעונש המירבי הקבוע לעבירה שבה הורשע פריאל, על פי הודאתו. אני מסכים איפוא לאבחנות שעשתה חברתי בהקשר זה, ולפיכך עונשה של המערערת אמור להיות מכביד יותר מזה שהושתה על פריאל.

6. כאן מחובתי להוסיף הערה נוספת – פסקי הדין בעניין יעקב ובעניין פריאל נפסקו לפני שנים, והוא הדין בשורה נוספת של פסקי דין אליהם הפנה בא-כח המערער (פיסקאות 73-80 להודעת הערעור, שרובם דנו גם בנסיבות שונות). מסתבר כי הענישה בפסקי דין אלו – לא הביאה להרתעה מספקת, והתיק שלפנינו יוכיח. לכן יפים כאן הדברים שאמרת בעניין שמיר, אשר צוטטו בפיסקה 4 שלעיל, ומכחם אין להרתע – בהנתן המצב שנוצר – גם מהעלאת רף הענישה במקרים מעין אלה. במיוחד נכונים הדברים כאשר השינויים הטכנולוגיים מאפשרים כיום, כאמור, חשיפת אינפורמציה במימדים אדירים בהיקפם – מה שמגביר את המסוכנות. יחד עם זאת, מקובל עלינו שהגבהה של רף הענישה הנוהג – איננה יכולה להעשות בצורה משמעותית בבת אחת, שכן היא עלולה לבטא סטייה קשה מדי מעקרון אחידות הענישה, ולכן טוב לה שתעשה באופן הדרגתי (עיינו: ע"פ 2247/10 ימיני נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 12.01.2011)). מכאן, שבהשוואה לעניין שמיר, ובשיקלול כל הגורמים הרלבנטיים, נראה לי כי אכן ראוי להפחית, במקרה שלפנינו, שנה אחת מעונש המאסר בפועל שנגזר על המערער, כמוצע על ידי חברתי.

7. לפני סיום, מוצא אני לנכון להעיר כי לא ראיתי להדרש לשאר הטענות שהועלו בשם המערער, שכן לגבי חלקן סברתי שהן לא היו מעוגנות בצורה מספקת בתשתית העובדתית, או המשפטית הרלבנטית, והאחרות חרגו ממה שהוסכם בין הצדדים במסגרת הסדר הטיעון, שאמור לחייב את הצדדים. יוצאת מכלל זה סוגיה אחת, המצריכה התייחסות והיא טענת המערער בנוגע לפער הניכר שבין העונש שהוטל עליה לבין העונש שהושת על העיתונאי, אורי בלאו (להלן: בלאו), לו היא מסרה דיסק נשלף (Disk on Key), שעליו העתיקה מעל 1500 מסמכים, וביניהם שתי תיקיות מהחומר שהוצא על ידה מלשכת אלוף פיקוד מרכז, שם שירתה. נוכח טענות המערער בהקשר זה – דחינו את הכרעתנו במכלול עד לאחר מתן פסק הדין של בית משפט השלום בתל-אביב במשפטו של בלאו, ואיפשרנו לצדדים להשלים טיעוניהם בסוגיה, לאור פסק הדין האמור. הם עשו כן, ולאחר עיון בכל החומר שהומצא לנו בנושא – אציין כי מקובלים עלי הדברים שנאמרו ב-ת"פ 10677-07-12 מדינת ישראל נ' בלאו (לא פורסם, 03.09.2012) באותו מקטע שבו עמד בית משפט השלום הנכבד בהרחבה על האיזונים שבין הרצון לשמור על בטחון המדינה מחד גיסא, לבין הערך של חופש העיתונות וזכות הציבור לדעת מאידך גיסא. בית משפט השלום הנכבד קבע עם זאת שם עוד כי: "הן הנסיבות העובדתיות והן המדיניות הראויה, אינן מצדיקות השוואה כלשהי בין עניינה של קם לבין עניינו של הנאשם, בכל הנוגע למידת עונשו של הנאשם"

(ההדגשה שלי – ח"מ). פה הנני מסויג מעט יותר, שכן השוואה מסוימת אכן מתבקשת, ואולם אין לקבל את עמדתה של המערערת בסוגיה זו, כפי שפורטה בהרחבה במסמך שכותרתו: "טיעונים סופיים מטעם המערערת – לעניין העונש" מתאריך 11.09.2012, ובמסמך שכותרתו: "תגובת המערערת ל'תגובה להשלמת טיעון מטעם המערערת'" מתאריך 28.09.2012.

ראשי פרקים לגישתי בשאלת ההשוואה האמורה – אציג איפוא בקצרה מיד בסמוך.

8. העיתון והעיתונאי (ואינני נכנס כאן להגדרתם) - בקבלם מידע (אפילו הוא סודי ולא-בר גילוי לגורם בלתי מוסמך), ובפרסום דברים המתבססים על המידע האמור (בישראל – לאחר שהחומר הבטחוני עבר צנזורה) – עושים שליחות למען הציבור ולמען זכותו לדעת. לכן, בעשותם כן, הם ראויים ככלל (עם חריגים מצומצמים ונדירים) למספר התחשבויות, וביניהן אציין כאן שתיים (ראו גם: סעיף 113(ה) לחוק העונשין):

(א) הגנה מפני אישום פלילי בגין עבירות שעברו לכאורה אגב עבודתם האמורה ואגב הפרסום (ראו: בג"ץ 6926/97 פלג נ' היועץ המשפטי לממשלה (לא פורסם, 10.09.1998); עיינו גם: ההודעה של היועץ המשפטי לממשלה מתאריך 30.05.2012 בדבר החלטתו להגיש כתב אישום נגד אורי בלאו, שם אף הוסבר מדוע יש לראות במקרה בלאו חריג לכלל).

המצב המשפטי בקנדה, המשמש לנו לעיתים כהשראה – דומה וחד אפילו יותר. ראו: *O'NEILL ET AL v. THE ATTORNEY GENERAL OF CANADA*, 82 O.R. (3d) 241 (2006) שם נומקה גישה זו, בין השאר, כך:

"As reviewed before in connection with the constitutional issues, freedom of expression and freedom of the press are constitutionally protected freedoms that are of vital importance in facilitating democracy and `removing the defects of vicious governments` and `misgovernment`. Freedom of the press is intended to complement and give effect to freedom of expression. It includes the `right to transmit news and other information [and] also the right to gather this information` (עמ' 25-26, פסקה 137 לפסק הדין).

עיינו גם: *Richard Dearden & Wendy Wagner Public Access to Public Information*, 1 J. PARLIAMENTARY & POL. L. 457 (2008).

(ב) הקניית חיסיון עיתונאי. ראו: ב"ש 298/86 ציטרין נ' בית הדין המשמעתי של לשכת עורכי הדין בישראל במחוז תל-אביב, פ"ד מא(2) 337 (1987), מפי הנשיא מ' שמגר

(להלן: עניין ציטרין); ולאחרונה: רע"פ 761/12 מדינת ישראל נ' מקור ראשון המאוחד (הצופה) בע"מ (לא פורסם, 29.11.2012) (להלן: עניין מקור ראשון); עבודת הדוקטורט של ישגב נקדימון "למנוע ביטוי על מנת לאפשר ביטוי – הצעה להליך חשיבה לעיצוב גדרי היקפו ומידת הבנתו של חיסיון עיתונאי בעידן החוקתי" (2012) (להלן: נקדימון).

שני עניינים אלה, שאוזכרו בסעיפים קטנים (א) ו-(ב) שלעיל, הם (בצד נושאים נוספים) מרכיבים חשובים ביותר במסגרת מה שמכונה: "חופש העיתונות", שיש לראותו, לשיטתי, גם אצלנו כנכלל במסגרת זכויות היסוד החוקתיות (עיינו: נקדימון, בעמ' 130-135). מבלעדיהם קשה יהיה לקיים דמוקרטיה פעילה.

9. בצד האמור בפסקה 8 שלעיל – המקור המוסר את האינפורמציה לעיתונאי אמנם זכאי שלא יגלו את זהותו (ראו: עניין ציטרין, עניין מקור ראשון), ואולם אם הוא נחשף מסיבה כלשהי – ככלל ניתן להעמידו לדין (השוו: ע"פ 172/88 וענונו נ' מדינת ישראל, פ"ד מד(3) 265 (1990)); עיינו באנגליה: R. v Sarah Caroline Tisdall, 6 Cr. App. (1984) 155 (S.), Regina v Shayler, EWCA Crim 1977 (2001), R. v Shayler, EWCA Crim 2218 (2003).

גם לכלל זה יש חריגים, והם אוזכרו באנגליה בהקשר להליך פלילי שנוהל שם כנגד מדליף שגילה חומר סודי לחבר פרלמנט – על מנת להזים הודעות שקריות, או לא מדויקות של הממשלה. עיינו: Rosamund M. Thomas, *The British Official Secrets Acts 1911-1939 and the Ponting Case*, 491 CRIM. L. R. (1986). עם זאת, לרוב – טעמיו של המדליף שהתגלה ומועמד לדין, אפילו הם "ציבוריים" – אינם יכולים למנוע את הרשעתו, אף כי לעיתים ניתן להתחשב בטיב המניעים לעניין העונש (ראו בבריטניה: פרשת Tisdall הנ"ל).

במקרה שלפנינו, המערערת נופלת בגדר הקטגוריה של מקור שנחשף (ואיננו זכאי על פי הכלל הנ"ל להגנה), והיא אף כבולה בהודאתה, הן לגבי עצם ההרשעה והן לגבי מניעה. לפיכך ההשוואה לעונש שהוטל על בלאו, המצוי, בשל נסיבותיו היחודיות, בחריג לקטגוריה הנזכרת בפסקה 8 שלעיל (ולא בא בגדר הקטגוריה הנדונה בפסקה זו) – איננה יכולה לסייע למערערת במקרה זה (כמו שהרשעתו של בלאו מחייבת אותו, ולו מכח הודייתו).

לפני נעילה אוסיף כי ער אני לכך שתיתכנה זיקות גומלין נוספות בין הקטגוריה הנדונה בפסקה 8 שלעיל, לבין זו שעניינה במקור המדליף, ואולם אין מקום לפתחן

ולפרטן פה, שכן אין הן רלבנטיות לשאלות שעלו בפנינו, ולפיכך ראוי להשאירן לעת מצוא.

10. סוף דבר: הריני מצטרף למסקנתה של חברתי, השופטת ע' ארבל, כי יש לקצר את עונש המאסר בפועל שהושת על המערערת (54 חודשים) – ולהעמידו על תקופה של 42 חודשים, תוך השארת שאר רכיבי העונש שהוטלו עליה ללא שינוי.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינה של השופטת ע' ארבל לקבל את הערעור על גזר הדין ברוב דעות, כך שעונשה של המערערת יעמוד על תקופה של 42 חודשי מאסר, נגד דעתו החולקת של השופט נ' סולברג.

ניתן היום, י"ח בטבת תשע"ג (31.12.12).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט